

ezberlenebilecek 300 hadisin senedlerini hazfetmek suretiyle meydana getirdiği bu eserini *Behcetü'n-nüfûs ve teḥal-lihâ bi-mârifeti mâ lehâ ve mâ 'aley-hâ* adıyla şerhetmiş olup eser ve şerhi İskenderiye (1864), Kahire (1286, taşbaskı 1302, 1321, 1327, 1349) ve Bulak'ta (1314) basılmış; daha sonra İsmâil es-Sâvî, Abdülkâdir et-Tûnisî ve Abdüssamed el-Hüseynî tarafından dört cilt halinde yine Kahire'de (1348, 1355) yayımlanmıştır. Uçûrî ve diğer bazı âlimler eser üzerine şerh yazmışlardır. **2. el-Merâ'î'l-hisân.** İbn Ebû Cemre, *Behcetü'n-nüfûs*'u yazdığı dönemde rüyasında sık sık Resûl-i Ekrem'i gördüğünü ve eser üzerinde görüş-tüğünü, rüyalarından yetmişini bu eserin bir araya getirdiğini söylemektedir.

Eser, *Behcetü'n-nüfûs*'un çeşitli baskı-larının sonunda yayımlanmıştır (Kahire 1355, Beyrut 1972, 1979). **3. Şerḫu ḥadîşî 'Ubâde b. eş-Şâmit.** Biatla ilgili bir risâle olup *Cem'u'n-nihâye*'de bulunan bir hadisin (Buhârî, "İmân", 10) müstakil şer-hinden ibarettir.

İbn Ebû Cemre *Cem'u'n-nihâye*'de bu-lunan ifk ve isrâ hadislerini de şerhetmiş, İbnü'l-Kiftî'nin *Târîḫu'l-ḥükemâ'tı* *Kitâb fi ḫabaḳâtî'l-ḥükemâ'* adıyla ihtisar etmiştir. Onun ayrıca bir tefsir yazdığı kaydedilmektedir (*Keşfü'z-zunûn*, I, 436; II, 1097).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XIII, 346; Ahmed Bâbâ et-Timbüktî, *Neylü'l-ibihâc*, Trablus 1410/1989, s. 216; *Keşfü'z-zunûn*, I, 436-437, 551, 599; II, 1040, 1097, 1989; Brockelmann, *GAL*, I, 458-459; *Suppl.*, I, 635; Serkis, *Mu'cem*, I, 27-28; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, VI, 57; Sezgin, *GAS*, I, 126-127; Ziriklî, *el-A'lâm* (Fethullah), IV, 89; Cezzâr, *Medâḥilü'l-mü'ellifin*, s. 300-301; Sâlihîyye, *el-Mu'cemü's-şâmil*, II, 73-75.

ALİ YARDIM

İBN EBÛ CEMRE, Ebû Bekir

(أبو بكر ابن أبي جمرة)

Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed
b. Abdilmelik el-Mürsî el-Endelüsî
(ö. 599/1202)

Mâlikî fakihi, kadı.

5 Rebülâhîr 518'de (22 Mayıs 1124) Mürsiye'de (Murcia) doğdu. İslâm ilimlerine dair ilk tahsilini Ebû Amr ed-Dânî'nin icâzet verdiği son öğrencilerinden biri olan (Zehabî, *Ma'rifetü'l-kurrâ'*, III, 1116) babasından yaptı; ondan İmâm Mâlik'in *el-Muvaḫḫa'tı* ve görüşlerinin derlendiği *el-Müdevvene* ile Dâni'nin kırâat-i seb'a konusundaki *et-Teyisîr* adlı eserini okudu.

Kadı Ebû'l-Kâsım Muhammed b. Hişâm, Ebû Muhammed er-Ruşâtî, İbn Atıyye el-Endelüsî, Ebû Muhammed b. Ebû Ca'fer el-Huşenî, dönemin devlet başkanı olan Ebû Bahr Süfyân b. Âs, Ebû'l-Velîd İbn Rüşd el-Hafîd, Ebû'l-Hasan Şüreih b. Muhammed, Ebû'l-Fazl İbn İyâz, Ebû Abdullah el-Mâzerî, Ebû Tâhir es-Silefî gibi âlimlerden hadis, fıkıh, kıraat ve tefsir dersleri aldı. İbnü'l-Ebbâr onun icâzet aldığı yirmiden fazla âlimin ismini zikreder. Kısa zamanda kendini yetiştiren İbn Ebû Cemre, 9 Zilhicce 539 (2 Haziran 1145) tarihinde Emîr İbn Ebû Ca'fer tarafından babasının yerine Şûra Meclisi üyeliğine tayin edildi. Hayatı konusunda temel kaynak niteliğindeki İbnü'l-Ebbâr'ın *et-Tek-mile*'sinde bu tayin kararının metni mevcuttur (I, 277). Buna göre halife, fetva ve ya kazâ hususunda herhangi bir mesele görüşülürken bilgisi, ciddiyeti ve fazileti sebebiyle İbn Ebû Cemre'nin görüşüne de başvurulmasını istemektedir. Daha sonra gelen Emîr Muhammed b. Sa'd da onu bu görevde bıraktı. Bunun dışında Mürsiye, Belensiye (Valencia), Şâtibe (Jativa) ve Üryüle'de de (Drihuela) kadılık yapan İbn Ebû Cemre birçok talebe yetiştirdi. Bunlardan Ebû Muhammed İbn Havtullah İmâm Mâlik'in *el-Muvaḫḫa'tı*nı, Muhyiddin İbnü'l-Arabî de *et-Teyisîr*'i kendisinden okudu. Ebû Ömer İbn Ât, Ebû Ali İbn Zülâl, Ebû Bekir İbn Vaddâh, Ebû'l-Abbas el-Azeî ve Ebû Bekir İbn Muhriz gibi âlimler de öğrencileri arasında sayılır. İbn Ebû Cemre, Mürsiye kadılığı görevinde iken 30 Muharrem 599 (19 Ekim 1202) tarihinde vefat etti.

Kaynaklarda re'yi fikhini ve Mâlikî mezhebinin iyi bildiği, bu mezhebin yayılması

için büyük çaba sarfettiği, hadislerin senedlerine vâkıf olduğu, fasih bir lehçeye sahip bulunduğu, adaleti ve cömertliğiyle tanındığı belirtilen İbn Ebû Cemre, rivayetlerinde zaman zaman çelişki (iztırâb) bulunduğu ileri sürülerek tenkit edilmişse de İbnü'l-Ebbâr bu eleştirileri haklı bulmaz.

İbn Ebû Cemre'nin kaynaklarda zikredilen eserleri şunlardır: *Netâ'icü'l-efkâr (ebkâr)* ve *menâhicü'n-naẓẓâr fi me'ânî'l-âşâr* (bu eseri, 580 [1184] yılından sonra halifenin Mâlikî mezhebi mensuplarına [Zehabî, *A'lâmü'n-nübela'*, XXI, 399] veya ehl-i re'ye [İbnü'l-Ebbâr, I, 278] karışı cephe alıp *el-Müdevvene* ve diğer kitapların yakılmasını emretmesi üzerine kaleme aldığı rivayet edilir); *İklidü'l-iklîd (taḳlîd) el-mü'eddî ile'n-naẓari's-seddîd*; *el-Bernâmecü'l-mukteḳab min Kitâbî'l-Îlâm bi'l-ulemâ'î'l-a'lâm min Benî Ebî Cemre*; *el-İnbâ' bi-enbâ'i Benî Ḥaḫḫâb*.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Ebbâr, *et-Tekmile* (nşr. F. Codera), Madrid 1886, I, 276-281; Zehabî, *A'lâmü'n-nübela'*, XXI, 398-399; a.mif., *el-İber*, III, 127; a.mif., *Ma'rifetü'l-kurrâ'* (Altıkulaç), III, 1115-1116; Yâfiî, *Mir'âtü'l-cenân*, III, 496; İbnü'l-İmâd, *Şeze-rât*, IV, 342; İbnü'l-Cezerî, *Āyetü'n-nihâye*, II, 69; Makrîzî, *el-Muḳaffe'l-kebîr* (nşr. Muhammed el-Ya'lâvî), Beyrut 1407/1987, VI, 349, 352; Makkarî, *Nefḫu'l-ṭîb*, II, 162; Ziriklî, *el-A'lâm*, VI, 213; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, VIII, 286; *el-Kâmüsü'l-İslâmî*, I, 631.

SAFFET KÖSE

İBN EBÛ CUM'Â

(bk. KÜSEYYİR).